

A PÁPA KOLUMBIAI ÚTJA

Útikalauzként

Kedves Barátaim!

Arra kértek, hogy számoljak be a Szentatya kolumbiai látogatásáról. Örömmel tennék eleget a felkérésnek, de egyéb kötelezettségeim miatt nem vehetek részt a pápa és a kolumbiai nép találkozáján: július és augusztus folyamán nem tartózkodom Kolumbiában. De gondoltam, talán érdemes néhány sorban megrajzolni ennek a látogatásnak a hátterét, felvázolni Kolumbia néhány problémáját. Segíthet, hogy helyesebben értékelhessük a pápa látogatását: mennyiben adott feleletet ennek a mélyen hívó, de keresztútját járó népnek a kérdéseire, kereséseire.

Valószínűleg tudjuk, hogy Kolumbia kb. 28 millió lakosának 95 %-a katolikus keresztségben részesült. De nemcsak papíron keresztények: gyökeresen hívó nép, amely – talán néha a hátterét, de lényegében helyes úton – az evangéliumi hitben keresi a megoldást az élet alapvető kérdéseire. Sőt maga a hivatalos állami élet is katolikusként szerepel: az egyház és az állam szétválasztása még nem történt meg teljesen. Ezért van, hogy mindegyik államfő, függetlenül attól, hogy melyik párthoz tartozik s attól is, hogy személyesen mennyire éli hitét, minden évben egész kormányával együtt megújítja az ország felajánlását Jézus Szívének. A házassági jog terén az állam éppen olyan érvényesnek tartja a csak egyházilag megkötött házasságot, mint a polgárit. Akik csak civil hatóság előtt kötöttek házasságot, esetleg elválhatnak később; míg az egyházilag megkötött házasság az állam törvényei szerint is felbonthatatlan.

Ugyanakkor azonban Kolumbia az ún. „Harmadik világ” országaihoz – bár nem a legszegényebbekhez – tartozik. Természeti kincsekben elég gazdag, bizonyos iparral is rendelkezik. A lakosság nagy része mégis embertelen körülmények között tengődik. Bogota utcái tele vannak „gaminos”-szokkal: önmagukra hagyott, koldulásból, rablásból, utcán élő és háló gyermekek és tizenévesek ezreivel! Kiáltók a faji különbségek és osztályellentétek. A legkiszorítottabbak az indián őslakók s utódaik, illetve a meszticek (a lakosság kb. 2/3-a). Egy fokkal felettük állnak az Afrikából behurcolt feketék leszármazottai. A nép nagy tömegének ténylegesen semmi szava sincs, jogait nem védheti meg törvényes úton. A tényleges hatalmat egy feudális-tökés, spanyol eredetű („fehér”) kisebbség tartja a kezében.

Évtizedeken át tartó forradalmak és polgárháborúk után, csaknem 30 évvel ezelőtt a két fő ellenfél, a Partido Conservador és a Partido Liberal (Konzerva-

tív illetve Liberális Párt) „Nemzeti Front“-ban egyezett ki. Négy évenkénti választásokon főlváltva jelölik az államelnököt. Így tulajdonképpen állandó koalíció áll fenn a két párt között, s békességnek kellene uralkodnia. A gyakorlatban azonban lehetetlenné tette a megújulást. A suba alatt véres harcok folynak egy-egy nagyobb falatért a már uralmon levők között; a más, új utakat keresők pedig igen gyakran fegyveres erőszakkal (pl. gerillával) próbálkoznak a status quo megdöntésével. Mindinkább részt követelnek maguknak a koncból egyes külföldi érdekeltségek és multinacionális vállalatok is. — Ennek a komplikált, de irgalmatlan érdekharcnak egyik legelrettentőbb kinövése a kábítószer-csempészés. Paradox módon munka és kereseti lehetőséget nyújt a nyomorgó kolumbiai campesinok bizonyos rétegének. Másrészt ezeket tesz rabbá, emberi ronccsá, s egyszerűen a nemzetközi csempész-maffia játékszerévé. Így válik Kolumbia helyzete a nemzetközi felelősség, illetve felelőtlenség elrettentő példájává is! Kétségtelen, hogy kevés ország van a földön, ahol annyi ártatlan embert ölnek meg, gyilkolnak, kínoznak, mellőznek és kizsákmányolnak, mint ebben a „vallásos országban“.

Mit jelenthet a Szentatya utazása ebben a helyzetben?

1. Az egyszerű nép talán nehezen foglalná szavakba a választ. De amikor a Szentatya megérkezik, valami megmozdul a szívükben, százezres tömegekben fognak kivonulni köszöntésére. Valamiképpen a „szent“ jelenléte hatja át őket, hitük s reményük éled újra: Isten nem hagy el minket sem! Hogy mit fog mondani a Szentatya? Legtöbbjük számára lényegtelen. De pusztá jelenléte erőforrás lesz, bár mérsékelten: mint a szenvedésben megkeményedett emberek, nem igen remélik, hogy minden egy nap alatt megváltozik.

2. A világi és egyházi vezetők eligazítást és támogatást várnak a politikai ellentétek áthidalásához. Különös módon még a fegyveres ellenzék jórésze is keresztény elvekre kívánja építeni a jövőt. A hivatalos vezetőség és a gerilla képviselői barátanak tekintik a Szentatyát, akit érdemes meghallgatni.

3. A Püspöki Kar erkölcsi támogatást vár az erőszakosság, a korrupció és a kábítószer elleni harcban. Jóllehet a kolumbiai püspökök nem oly mértékben állnak ki a felszabadítási teológia mellett, mint brazil kollégáik, soha nem szüntenek meg küzdeni a közéletben elharapódzott visszasságok és romlottság ellen.

4. A campesinok, s főként az indiánok, támogatást remélnék a Szentatyától jogaik védelmében. Az ember méltóságának elismerése, a keresztény igazságosság sürgetése szívügye minden komolyabban elkötelezett kolumbiai világi hívőnek is. Az igazságossággal párosult szeretet hangját akarják hallani, hirdetéséhez erőt meríteni.

Szeretettel,
Mustó Péter

Az úti beszámolókból

1. Mint egyéb pápai utazásoknál, a Szentatyát most is újságírók kísérték a repülőgépen. A kötetlen beszélgetések már jelezték, milyen lelkiülettel néz a pápa kolumbiai útja elé.

A kolumbiai helyzetről általában? — „A szegénység és az erőszak Kolumbiában erkölcsi és társadalmi rossz. A megoldás érdekében hatni kell az ország társadalmi és erkölcsi szerkezetére. Meggyőződésem, hogy Kolumbiának valódi, egész rendszerét mélyen érintő, de hitelt érdemlő és erőszakmentes megújulásra van szüksége. Ennek elsősorban a szívek mélyén kell megszületni. Nem viszek magammal megoldásokat Kolumbia számára; nem változtathatok meg államrendszereket és hasonlókat. Csak az emberek szívéhez szólhatok és beléjük önthetem az Evangélium tanítását.“

A Szentatya vállalná-e a közvetítést a kormány és a gerilla-csoportok között? Nem közvetített már a Szentszék Chile és Argentína Beagle-csatorna körüli konfliktusában? (A kérdés első része utalás az „M 19” gerilla-csoport leveleire, amelyben ígéretet tettek, hogy a pápai látogatás folyamán tartózkodnak minden fegyveres erőszaktól, s kérték, hogy a Szentatya őket is látogassa meg). — „Egész más a helyzet Kolumbiában. Argentína és Chile független államok, s ezért volt lehetséges, hogy a Szentszék közvetítésével valóban kiegyezhettek. A gerilla-kérdés egy szuverén állam belső problémája. Nem lehet tehát „közvetíteni” anélkül, hogy be ne avatkoznánk az ország belügyeibe.“

2. Bogota 1250 harangja zúgott, amikor a Szentatya kiszállt a repülőgépből, s két millió ember lelkes köszöntése kísérte a városba vezető úton. Első jelentősebb beszédében, a bogotai székesegyházban mindenekelőtt a hűséget kötötte az összegyűlt papok, szeminaristák és szerzetesek lelkére: legyenek állhatatosak a szentségi életben, prédikációkban, imában. . . . Majd emlékeztette őket, hogy Isten szeretetével karöltve kell járnia az emberek iránti szeretetnek. „Nem választható tehát el az ember fejlődésének előmozdítása és az evangelizálás, jöllehet meg kell különböztetni a kettőt. Az emberi méltóság minden szempontja evangéliumi érték, amit nem becsülhetünk le anélkül, hogy súlyosan meg ne sértsük a Teremtőt. Országotok jelen helyzetében nem bújhattok ki ezen feladat alól. Rendkívüli sürgős tehát, hogy keressétek, hogyan mozdíthatjátok elő a kisemizettek társadalmi fejlődését; mint embereknek és Isten gyermekeinek joguk van emberhez méltó életre. Ezen a téren tartsátok mindig szem előtt az egyház világos és hiteles tanítását a szociális kérdésről.“

3. A pápa látogatásának jelszavául a „Krisztus békéjével Kolumbia ösvényein” mondást választotta az előkészítő bizottság. E köré csoportosította a Szentatya Bogota „Simon Bolívar” parkjában tartott szentmiséjének homíliáját. Az egymillió s tömeg előtt drámai felhívást intézett „mindazokhoz, akik a gerilla útját járják: irányítsák — talán az igazságosság sugallta — energiájukat az igazi haladás szolgálatára.” Még három alkalommal ismételt meg hasonló felhívást. Ugyanakkor sürgette, hogy a gazdagok is hozzanak áldozatot az igazságos rend helyreállításáért. — A gerillák nem fejtettek ki fegyveres támadást a pápa kolumbiai tartózkodása folyamán. De Cartagenában — látogatása utolsó állomásán — életjelt adtak magukról. Röviddel este nyolc óra után a pápa éppen egy Szűz Mária szobrot koszorúzott meg. Egyszerre kialudt minden villany, megszűnt az áram, elnémultak a hangszórók. Amikor minden újra működött a

Szentatya a mikrofonba mondta: „A pápa itt van s beszél.” Pár perc múlva azonban a rendőrség hangerősítőjének hullámhosszába bekapcsolódott az „M 19” gerilla-csoport: „II. János Pál jelen van, de mi is, és pedig fegyveresen. Csak hatalmunknak akartuk jelét adni. Többet is tehetnénk, de a pápa iránti tiszteletből nem tesszük.”

4. Bogota a Latin-Amerikai Püspöki Tanács (C.E.L.A.M.) székhelye. Július 2-án a pápa felkereste a központot. Beszédéből nem hiányozhatott az utalás a felszabadítási teológiára. A két erre vonatkozó szentszéki dokumentum – mondta – „szabatosan kifejtette azokat az alapfogalmakat, amelyeket egyesek önkényesen ideológiai vagy osztályharc szempontról értelmeztek. A felszabadítás megváltó dimenzióját nem szűkíthetjük le társadalom-etikai szempontokra: ez utóbbiak az előző következményei, amint azt már kifejtette a „Keresztény szabadságról és felszabadításról” szóló instrukció. Másrészt azonban elismerem a felszabadítási teológia hasznosságát és szükségességét, csak emlékezetbe akartam idézni, hogy álljon törés nélküli összhangban az egyház hagyományával és szociális tanításával.”

5. A pápa ismételten felhívta a figyelmet arra, hogy „az egyház elsődlegesen a szegények mellett kötelezte el magát”. Kemény szavakkal ostromozta a szociális igazságtalanságokat, a campesinok kizsákmányolását. Július 4-én azonban jelekkel is a szívekbe véste a keresztény igazságosságot és a szegények szeretetét. Ezen a napon először Tumacoba repült. Szigetre épült kisebb kikötő- és halászáros. Beszédét a misszióknak és misszionáriusoknak szentelte. Visszatérőben repülőgépehez megállíttatta autóját, a „papamobilét” és minden előzetes bejelentés nélkül benyitott egy útszéli szegényes barakk ajtaján: „Ki a házigazda?” – „Én, padre” – felelte a néger halász. „Az Úr legyen veletek” – folytatta a pápa. A 15 tagú család alig pár perce, s mit sem sejtve, az ablakból követte a szertartást; most szinte sóbálvánnyá merevedve veszi tudomásul a látogatást. A pápa mindenkit köszönt, megöleli a kicsiket s már tér is vissza kocsijához! A háziak alig tudtak felocsúdni a meglepetésből!

Második állomása Popayan, ahol az indián benszülöttek gyűltek össze. A helyi püspök üdvözlése után egy indián köszönti, tört spanyol nyelven. Szavait egyszerűen félbeszakítja az egyik papi rendező. Megokolás: túl hosszúra nyúlik a beszéd. Pedig az egész alig volt öt perc. Ezért mások a tényleges okot abban látják, hogy Guillermo Tenorio beszédében megjegyezte: „még a papság egyik része is ellenünk fordult a szabadságunkért folytatott küzdelemben; felforgatóknak bélyegezték minket s emiatt felfüggesztették még a vallási szolgáltatásokat is, mint például a mi községünkben.” Nem tudta a rendező, hogy Tenorio azokat a papokat is meg fogja említeni, akik „Krisztus példájára életükkel fizettek, mivel védelmeztek bennünket”? – A Szentatya észrevette a megszakítást: „Mielőtt beszédemet megkezdem, közölni akarom kedves indiánjainkkal, hogy nem tudom az okát, miért szakították félbe képviselőjük beszédét. A szöveget azonban megkaptam s biztosítalak mindannyiatok, hogy nagy figyelemmel fogom végigolvasni.” A kb. tizezres tömeg tapsviharral köszönte

meg a pápa szavait. Az igeliturgia végén pedig a Szentatya magához hívatta Tenoriót, hogy élőlőzzel is befejezhesse mondanivalóját.

6. Cartegenában van eltemetve Claver Szt. Péter jezsuita, aki egész életét a néger rabszolgák védelmére és oktatására szentelte. Szentélyében emelte fel szavát a pápa a legkeményebben az új rabszolgaság, a kábítószerek használata ellen. „A kapzsiság ma éppúgy magának kaparintja az emberek szívét, mint a XVII. században, Claver Szt. Péter korában. A kábítószerekkel való kereskedés átalakítja a mai embert is: embertestvére szabadságának csempészévé teszi s egyúttal még a feketék rabszolgasorsánál is félelmetesebb szolgaságba hajtja. A rabszolgakereskedők megakadályozták, hogy áldozataik gyakorolhassák szabadságukat; a kábítószer-csempészek megsemmisítik áldozataik személyiségét. Krisztus arra szólít fel, hogy szabad emberként szabadon éljünk. Teljes erővel kell tehát küzdenünk a rabszolgaság ezen új fajtája ellen, amely annyi embert köt gúzsba a világ minden táján, elsősorban a fiatalság körében, amit minden áron meg kell védenünk. Segítsük a kábítószerek áldozatait, hogy kiszabadulhassanak rabságukból.“

7. A Szentatya Baranquillában búcsúzott Kolumbiától. A székesegyház keresztre feszített Krisztusának kezével megváltásra sóvárgó indián, fekete és fehér kéz fonódik egybe. Ezt a képet kívánta Kolumbia emlékként a pápa, s rajta keresztül a keresztény világ lelkébe vésni?

A nép érzelmeit pedig az „El Spectador“, Bogota egyik jelentős újságának másnapi száma így összegezte: „A pápa imával búcsúzott. Kérte, hogy a béke csírája, amit ültetett, szökjön szárba a kolumbiaiak szívében. Hét napos apostoli látogatása mindenkire mély benyomást gyakorolt, főleg azon felhívásával, hogy teremtsünk új, igazságos társadalmi rendet, állítsuk helyre a békét azért, hogy kibékülünk egymással, egyensúlyt teremtsünk a tőke és a munka között; ezzel mozdítsuk elő a fejlődést és biztosítsuk a szegény néprétegek jogait.“

R.

A VILÁGOSSÁG

Én vagyok a világ világoSSága (Jn 8,12)!

Ti vagytok a világ világoSSága (Mt 5,14)!

Ha bealkonyodik, városainkban kigyulladnak a neonfények. A szobában csak oda kell nyúlni a kapcsolóhoz és máris ég a villany. Mond-e még valamit nekünk, modern embereknek az evangélium kijelentése a „világoSSág“-ról? Hiszen azok közé a dolgok közé tartozik, amelyek magától értetődően vannak jelen életünkben. És már csak az idősebbek emlékezetében kísért a háború, elsötétített ablakaival, botorkálós esti utcáival, áramszünetektől megbénított életével.

Hanem amikor a ködös, füstös, kormos nagyvárosban, télidőben nem egyszer heteken át nyomát sem látjuk a napnak, akkor minden pórusunk valóság-